

2026-01-07 Dnr: 78853/2025

Rättsavdelningen
Åsa Malmros
asa.malmros@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Enheten för migrationsrätt
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.l7@regeringskansliet.se

Socialstyrelsens yttrande över promemorian Migrations- och asylpakten (Ds 2025:30)

Justitiedepartementets diarienummer: Ju2025/02509

Socialstyrelsens yttrande

Socialstyrelsens yttrande utgår från myndighetens verksamhetsområde.

Socialstyrelsen lämnar synpunkter enligt följande.

Socialstyrelsen konstaterar att de lämnade förslagen i departementspromemorian avser anpassning av svensk lagstiftning utifrån EU:s migrations- och asylpakt. Av artikel 23.1 i asylprocedurförordningen¹ följer att behöriga myndigheter ska säkerställa att ensamkommande barn företräds och bistås på ett sådant sätt att de kan utnyttja sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter enligt asylprocedurförordningen, migrationshanteringsförordningen², mottagandedirektivet³ och Eurodacförordningen⁴. Även screeningförordningen innehåller regler om att en företrädare ska bistå ensamkommande barn. Sammantaget innebär

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 av den 14 maj 2024 om asyl- och migrationshantering, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/1060 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013

³ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1346 av den 14 maj 2024 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av Eurodac för jämförelse av biometriska uppgifter för att effektivt tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG, och identifiera tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013

rättsakterna att företrädaren ska bistå barnet under alla skeden i förfarandet under en ansökan om internationellt skydd.

Förordningarna innehåller regler om företrädarens kompetens som är direkt tillämpliga. Företrädare ska utföra sina uppgifter i enlighet med principen om barnets bästa och ska ha de kvalifikationer, den utbildning och den sakkunskap som krävs. Vidare ska företrädare få regelbunden utbildning för att utföra sina uppgifter.⁵

Även förordningarnas regler om företrädares uppgifter är direkt tillämpliga. Företrädaren ska bland annat, och när så är lämpligt tillsammans med den rättslige rådgivaren, ge relevant information om de olika förfarandena enligt ovan nämnda rättsakter. Vidare ska företrädaren bistå den underårige under hela förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat, vid registrering och inlämnande av ansökan, under screeningförfarandet, vid förfarandet för åldersbedömning, vid förberedelser inför och närvara vid den personliga intervjun med Migrationsverket samt informera om konsekvenserna av en intervju.

De uppgifter en företrädare ska utföra inom det asyl- och migrationsrättsliga regelverket torde enligt Socialstyrelsen överstiga de uppgifter som ankommer på en god man och ställa krav på god kännedom om de olika rättsakterna och de olika förfarandena enligt dessa. Förfarandena regleras i olika rättsakter som överlappar varandra i viss mån. Socialstyrelsen noterar i sammanhanget att det inte finns någon bestämmelse om rätten till offentligt biträde för ensamkommande barn i asylprocedurförordningen, vilket innebär att det inte finns några garantier för att ett offentligt biträde förordnas⁶ vid Migrationsverkets handläggning av en ansökan om internationellt skydd. Om något offentligt biträde inte förordnas kan det innebära att företrädaren behöver utföra uppgifter som idag utförs av det offentliga biträdet. Det skulle innebära att en företrädare, utöver god kännedom om innehållet i de olika rättsakterna, även behöver ha juridisk kompetens.

Sammanfattningsvis bedömer Socialstyrelsen att det enligt asylprocedurförordningen ställs högre krav på kompetens på företrädare än enligt nuvarande system för gode män. Uppdrag som god man utförs i regel av lekmän och består ytterst i att tillförsäkra barnet omvårdnad, trygghet och en god fostran, även om den gode mannen har befogenhet att ansöka om uppehållstillstånd. Om företrädaren inte har de kvalifikationer, den utbildning och den sakkunskap som krävs för att företräda barnet finns det en risk för att ensamkommande barns rättigheter enligt ovan rättsakter inte efterlevs fullt ut.

⁵ Se t.ex. artikel 23.9 i Asylprocedurförordningen.

⁶ I betänkandet Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt (SOU 2025:31) har föreslagits att 18 kap. 1 § andra stycket UtLL, som bl.a. reglerar att offentligt biträde alltid ska förordnas för ensamkommande barn som har ansökt om uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande, ska upphävas.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Pär Ödman. I den slutliga handläggningen har enhetschefen Mariana Näslund Blixt deltagit. Juristen Åsa Malmros har varit föredragande.

För Socialstyrelsen

Pär Ödman

Åsa Malmros